

Ålder: 63 år.
Familj: sambo, son med familj och stor släkt.
Bostad: i fastighet i Tråvadsbro vid Lidan.
Utbildning: jurist med en sentida master i miljö- rätt, inriktning vattenrätt, även en master i samhällelig riskhantering och en i europeisk upphovs- rätt.
Före detta yrke: journalist och tidsnings- makare.
Uppdrag i dag: ordförande i Svensk vatten- kraftförening – slutar vid års- mötet i april. Föreläsare i arbetsrätt vid Karlstad universitet.
Läser: deckare och dags- tidningar.
Lyssnar till: jazz, blues och lite klassiskt.
Äter: bra kött, grönsaker och efterrätt.
Dricker: kaffe.
Hobby: läsa.
Tycker om: kompetens och vänlighet.
Tycker inte om: dumhet och elakhet.

Hon tar strid för den småskaliga vattenkraften, men uppgiften spränger alla gränser.

Efter tre år i rollen som ledare för den saken behöver hon mer egentid.

– Jag har aldrig jobbat så mycket som jag har gjort som ordförande, säger Gunvor Axelsson.

Gunvor kämpar för den småskaliga vattenkraften

Vid fastigheten i Tråvadsbro por- lar vattnet i Lidan, och nästgårds ligger det lilla vattenkraftverket. Gunvor Axelsson har bott här sedan 2012, men fyra år senare saknas det fort- farande viss struktur i både huset och omgivningen.

– Vi är inte riktigt färdiga än, säger hon och gör en gest med armen.

Det är det hon får tid för nu, i alla fall mer tid.

Gunvor Axelsson har varit ordföran- de för Svensk vattenkraftförening under tre år. Den resan har tagit mycket kraft.

Hon säger att hon till och med har glömt vad hon en gång tyckte om att göra på fritiden.

Det har hon däremot inte gjort beträff- ande vattenkraftens betydelse, och dess framtid.

– Älvräddarnas projekt har flyttat söderut, säger hon.

Att det i det här fallet blev Tråvad var en tillfällighet.

– Vi letade efter ett eget boende, och vi fann det i Tråvadsbro, vid Lidan. Vi upp- täckte att gården var till salu och lämnade Värmland för Varaslätten, säger hon.

Om vi tar det från början blir det med ut- gångspunkt Klarälven. Hon växte upp vid den, något nedströms Dejefors kraft- verk.

Det var 50-tal och det var andra tider för en fiskare.

Gunvor Axelsson minns hur den blan- ka laxen hoppade i vattnet.

– Det fanns hur mycket som helst, sä- ger hon.

– I dag har jag svårt att se hur alla pro- blem kan hänvisas till dammarna. Jag tror att det har hänt andra saker som har påverkat fiskbeståndet.

När laxen fortfarande hoppade gick hon på gymnasiet i Filipstad. Sedan fort- satte hon till Stockholm för att studera till jurist.

Det var mest av nyfikenhet, en passan- de egenskap hos en journalist, för övrigt.

– Jag har alltid gått min egen väg, säger hon.

– Från början var avsikten att läsa jour- nalistik, men jag fick ett dåligt intryck av JH på 70-talet. Jag var inte tillräckligt vänstervriden och radikal för att passa in där.

Därför blev det juridik.

Hon inledde med en jurkand efter fyra och ett halvt år och fortsatte med flera mas- ters i olika riktningar. Sammanlagt har hon elva års studier i ryggen.

Trots det var ändå journalistiken det som Gunvor Axelsson gav sig i kast med till en början.

– Den passar mig perfekt, säger hon.

– Jag kan fråga vem som helst om vad som helst och även diskutera med dem. Det är ett idealiskt sätt att arbeta.

Röda rosor i Tråvadsbro. Gunvor Axelsson trivs med tillvaron i fastigheten vid Lidan. Hon har slitit hårt som ordförande för föreningen där den småskaliga vattenkraften prioriteras. När hon avgår på årsmötet får hon mer egentid i den här miljön.

”I dag har jag svårt att se hur alla problem kan hänvisas till dammarna. Jag tror att det har hänt andra saker som har påverkat fiskbeståndet.

Hon ser likheter mellan journalistiken och juridiken.

– Det handlar om mängder av infor- mation som måste sorteras, men också rangordnas och slutligen presenteras. Det är många intervjuer som krävs. Den intressanta skillnaden är att journalisten inte ska fälla ett avgörande, som krävs i en domstol.

När hon tog kommandot i Svensk vattenkraftförening var det lite som att återvända till rötterna vid Klarälven, till kraftverket i Dejefors. Hon upplevde aldrig avigsidorna med kraftslaget. Den vackra bruksmiljön blev i stället något hon ville värna.

När hon talar om den småskaliga vat- tenkraften gör hon det med emfas.

• **Varför är du så engagerad?**

– Därför att det finns särintresse som, enkelt uttryckt, vill riva ut Sveriges äldsta bevarade och i bruk varande industrihistoria. Oftast med motivering- en att det är vad som krävs för att upp- fylla kraven i EU:s ramdirektiv för vat- ten och för att Sverige inte ska drabbas av höga böter från EU.

Gunvor Axelsson blev intresserad av fråg- an när det blev tydlig för henne vilka regler som gäller.

– Det är helt enkelt inte rättvist när man behandlar mindre vattenkraftverk med lokala ägare på samma sätt som de stora bolagen, säger hon.

– Metoden att generera elektricitet genom att omvandla vattnets fallande kraft är ett utpräglat allmänintresse. Det är en av flera orsaker till att vi inte ska övertolka EU-direktiv.

Det är en strid som handlar om dam- mar och byggnader som fortfarande är en viktig del av det svenska kulturland- skapet. Kvarnar, hammare, smedjor och sågar som i dag har effektiviserats till småskaliga kraftverk och som har en his- toria som spänner över närmare 1000 år. Den startade i Skåne på 1000-talet och i Götaland och Svealand på 1100- och 1200-talet.

Då lagstiftades också om hur kvarnar skulle skötas och om hur vattenhushäl- lingen skulle hanteras.

Från första delen av 1200-talet finns även beslut om hur fiske och olika verk- samheter skulle skötas.

Det är sådant som genom tiderna har förändrats, men enligt Gunvor Axelsson är det första gången som myndigheter- na summariskt vill underkänna norma- la rättsstatliga regler, som till exempel äganderätt.

– På det sättet vill man tvinga fram en ny prövning från en situation innan vat- tenverksamheten fanns, säger hon.

Styrkan med en storskalig verksamhet är främst att den har ett lager som kan förvara vattnet och producera el ”efter behov”. Den småskaliga får plats i min-

4 snabba frågor

- 1 Det klokaste energipolitiska beslut som har fattats – vilket är det?**
– Att bygga ut vattenkraften i Norden och skapa en gemensam elmarknad.
- 2 Det mest osakliga argumentet som används mot den småskaliga vattenkraften – vilket är det?**
– Att den är det största miljöproblemet i svenska vatten.
- 3 Hur ska myndigheter bemötas på ett konstruktivt sätt?**
– Redovisa fakta som kan bevisas, lyssna, försök vara saklig och se till att du har bevis för det du säger och gör.
- 4 Hur måste energibranschen förändras?**
– Via en helhetssyn av alla aktörer, framför allt politiker. Vi har inte råd att överlåta besluten om energi- försörjningens framtid till handläggare och miljöorganisationens tolkning av Ramdirektivet för vatten.

dre samhällen, där den samtidigt är oer- hört väsentlig för utvecklingen – och för den kulturella miljön.

Situationen för den senare har bok- stavligen kantrat.

– Jurister och handläggare i miljö- frågor hos myndigheter och domstolar har skapat en ny praxis, vilket inte har sanktionerats på politisk nivå. Det fram- står snarare som ett juridiskt experi- ment, säger Gunvor Axelsson.

När hon slutar som ordförande kan hon också släppa uppgiften att hantera balansen mellan olika intressen. I före- ningar finns alltid den som vill driva frågor för egna syften.

– Den frågan, om vad som är bäst för den enskilde och för föreningen, är svår. Och trots en genuin tveksamhet mot föreningsarbete, tyckte jag att den småskaliga vattenkraftens framtid var så mycket värdat att jag kunde frångå mina principer.

Och trots allt tycker hon sig också skönja ett ljus i tunneln.

Gunvor Axelsson är optimist beträff- ande läget för den svenska vattenkraft- ten.

– Jag tror att vi har nått botten och vän- der uppåt igen. I så fall värnar vi små- skaligheten, säger hon.